

VTV:n finanssipolitiikan valvonnan syksyn 2020 alustavia havaintoja

Valtiovarainvaliokunnan asiantuntijakuuleminen
10.11.2020 / TAE 2021

Matti Okko
Mika Sainio

Valtiontalouden tarkastusvirasto

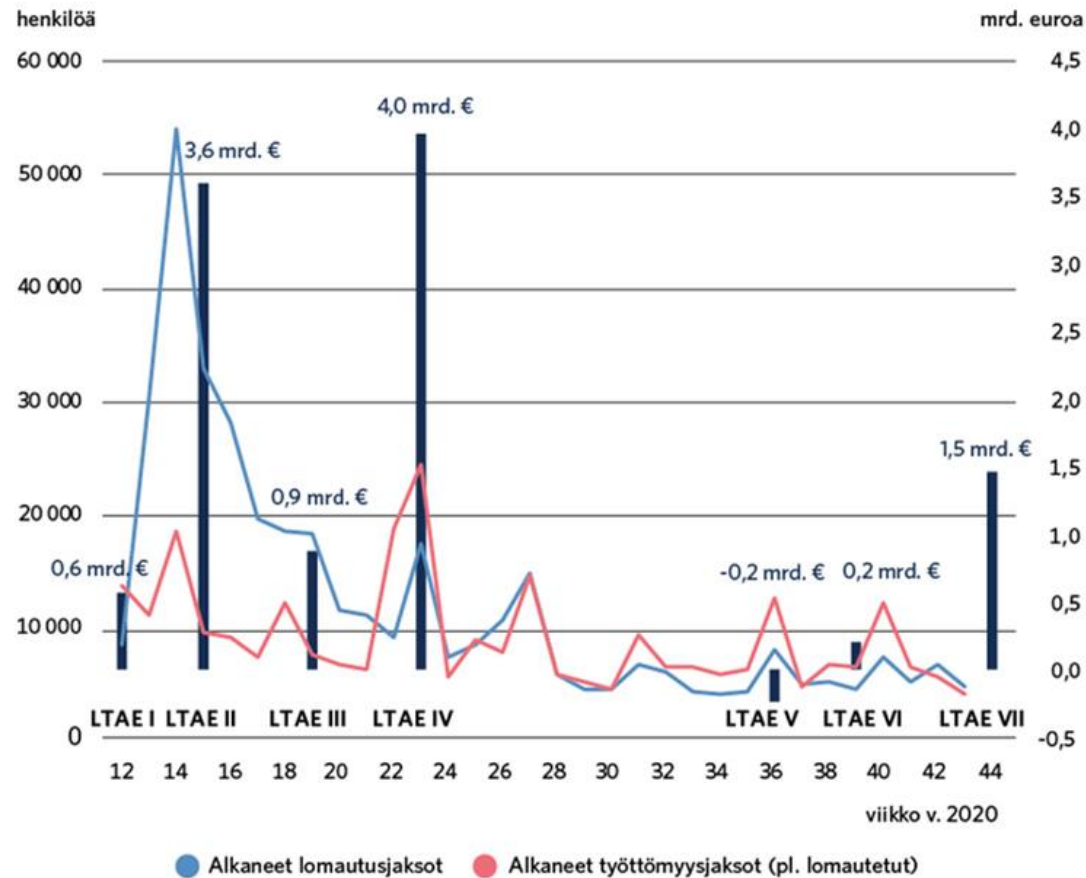

Asiantuntijalausunnon sisältö

- Lausunnossa arvioidaan VTV:n finanssipolitiikan valvonnan alustavien havaintojen pohjalta
 - Finanssipolitiikkaa (talouspolitiikka koronakriisissä, valtion menokehys, julkisen talouden suunnittelu)
 - Julkisen talouden kestävyyttä
 - Työllisyystoimien etenemistä
 - TAE 2021:n pohjana olevan talousennusteen realistisuutta
- Finanssipolitiikan valvonnan raportti julkaistaan ja annetaan kertomuksena eduskunnalle 7.12, jossa yhteydessä nyt esitetyt arviot voivat tarkentua

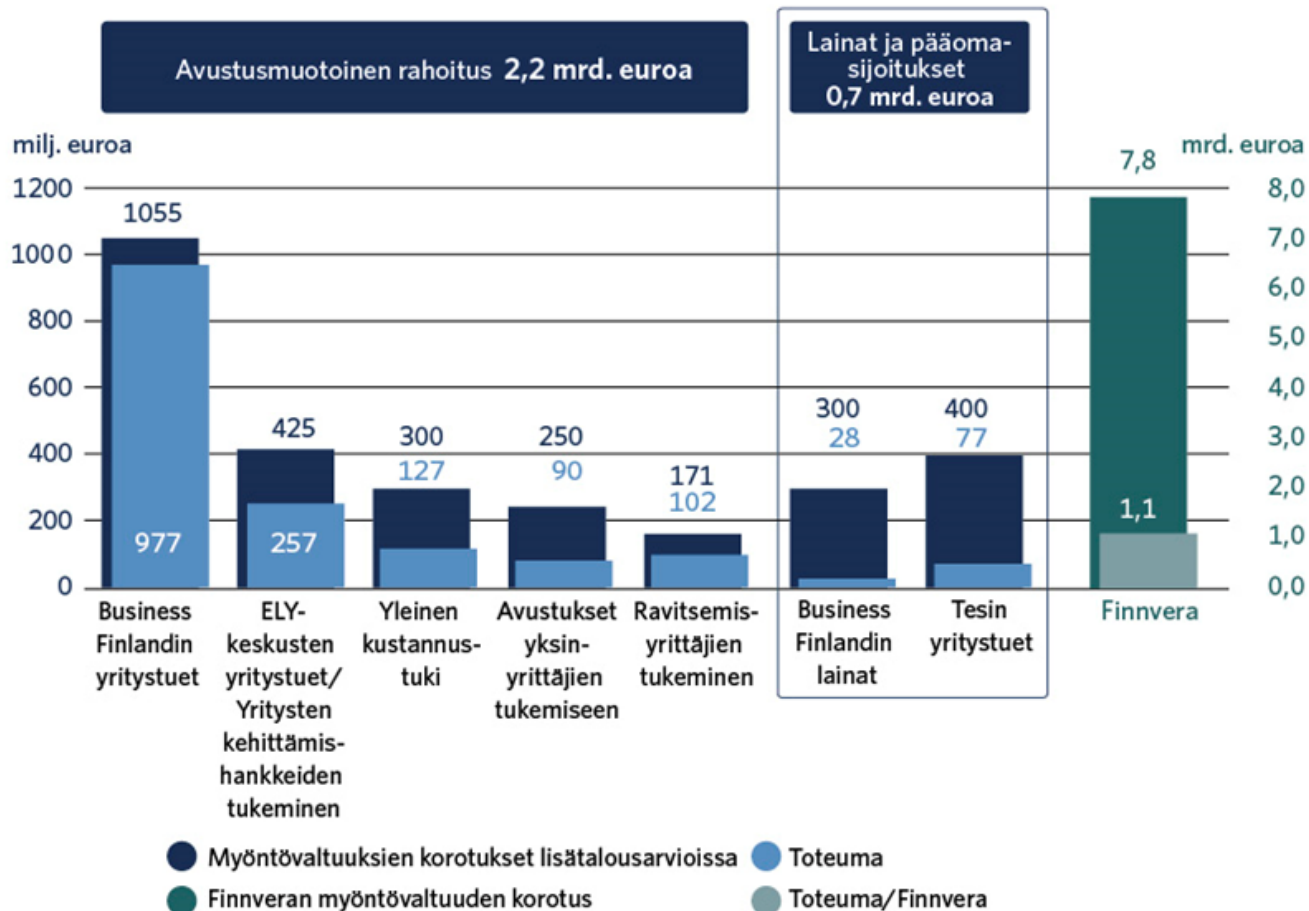
Talouspolitiikka on reagoinut kriisiin
oikea-aikaisesti, ja aktiiviselle
finanssipolitiikalle on tarvetta myös
vuonna 2021

Lisätalousarvioilla on toteutettu kriisitilanteen hallintaa ja elvytystä

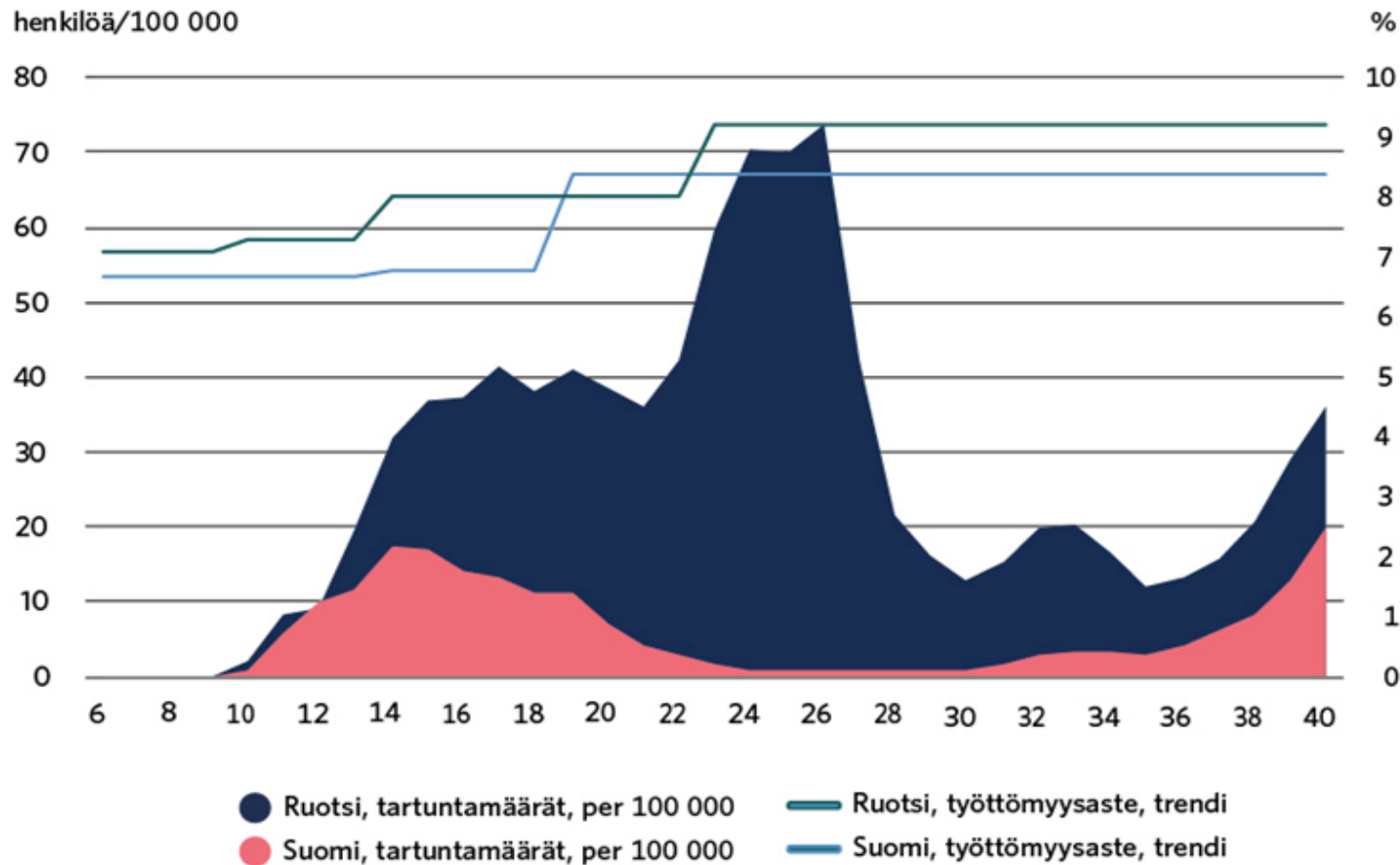
Lisätalousarvioiden määrärahat ja alkaneet työttömyys- ja lomautusjaksot. Lähteet: VM, Työväilystilasto, VTV.

Yritysten tukien käyttö jäänyt toistaiseksi jonkin verran budjetoitua pienemmäksi – taustalla useita syitä

Valtion koronatuettuja yrityksiä ja tukien toteuma. Lähteet: Tutkihallinto.fi, Valtiokonttori, Business Finland, TEM, KEHA-keskus, TESI, Finnvera. Toteuma Business Finlandin tuet ja lainat 27.10. mennessä, Finnvera 31.10. mennessä, ELY-keskus 4.10. mennessä, Valtiokonttori 29.10. mennessä, avustukset yksityisyrityksille 15.9. mennessä, ravitsemisyrittäjien tuet 27.10. mennessä ja Tesin yritystuet 30.10. mennessä.

Tautitilanteen kehitys Suomessa ja Ruotsissa hyvin erilaista, työttömyysasteen kehitys samantyyppistä

Tartuntamäärät (/100 000 henkilöä) ja työttömyysaste Suomessa ja Ruotsissa. Lähteet:
Tilastokeskus, THL, Folkhälsomyndigheten, Statistiska centralbyrån, ECDC.

Paluu kehyssääntöön ja julkisen talouden tavoitteisiin tärkeää

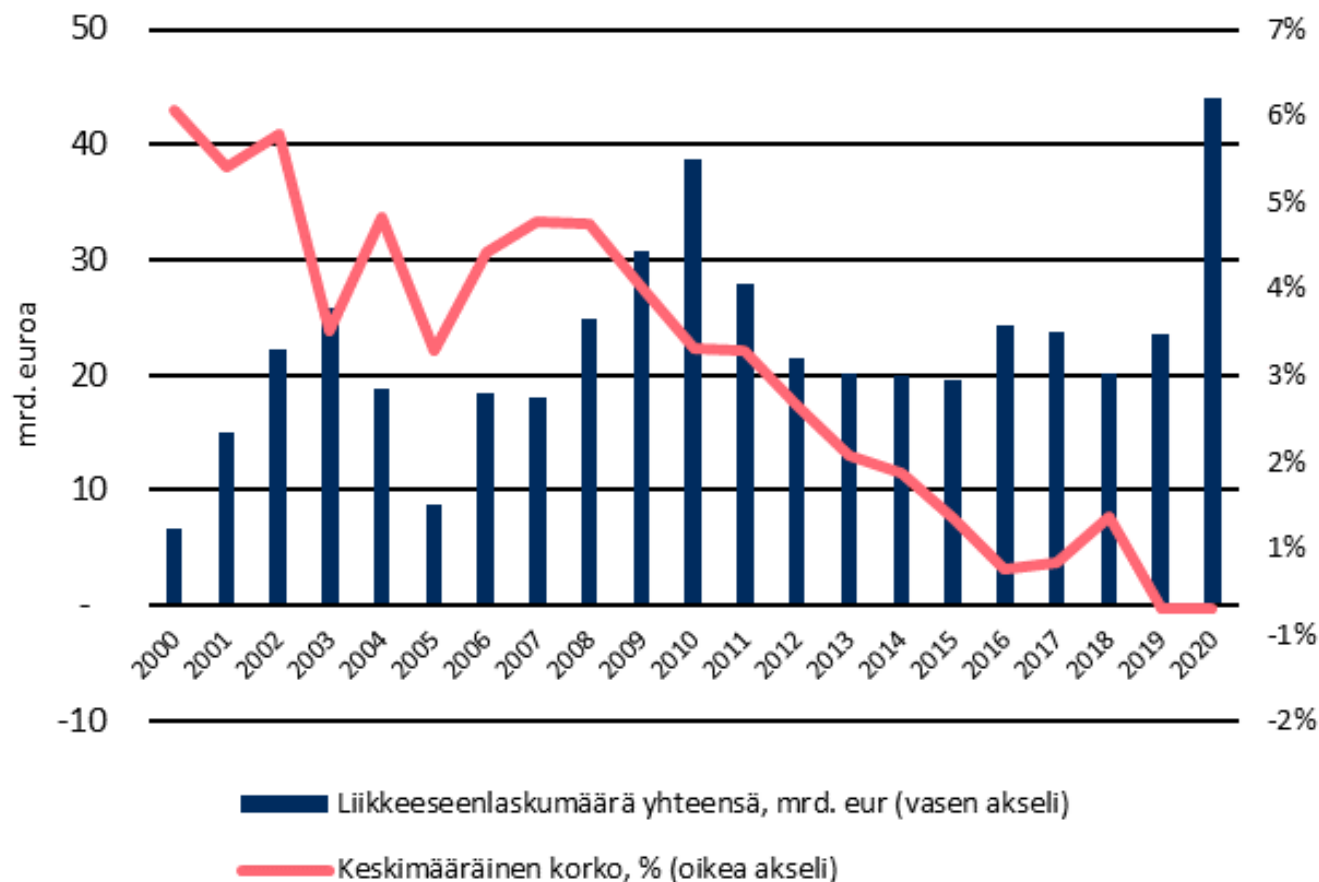
- Päätös luopua menokehyksen noudattamisesta vuodeksi 2020 oli perusteltu ratkaisu poikkeuksellisessa tilanteessa
- Onnistunut paluu kehyssäännön noudattamiseen vuodesta 2021 eteenpäin tärkeää, jotta kehyssäännön uskottavuus säilyy
 - Vaikka paluu kehyksen noudattamiseen vuodeksi 2021 toteutuukin useiden poikkeusten avulla, yleisesti ottaen kehysmenettelyyn palaaminen rajoittaa menojen kasvua paremmin kuin jos kehystä ei ole lainkaan
- Julkisen talouden suunnitelma keväällä 2020 ei sisältänyt julkisen talouden monivuotisia tavoitteita
- Monivuotiseen, tavoitteet sisältävään suunnitteluun tarpeellista palata mahdollisimman pian
 - Epävarmassa taloustilanteessa tavoitteet voidaan asettaa normaalia väljemmiksi

Julkisen talouden velka suhteessa
BKT:hen tulee vakauttaa

Matala korkotaso tukee velkakestävyyttä

- Tämän hetkisten arvioiden mukaan odotettavissa ei ole nopeaa julkisen velan koron nousua
- Vuoden 2020 suuri velanotto toteutettu käytännössä nollakorolla
- Vaikka velkasuhde nousee, tämä ei automaattisesti tarkoita, että velkasuhde muodostuisi kestävämmäksi

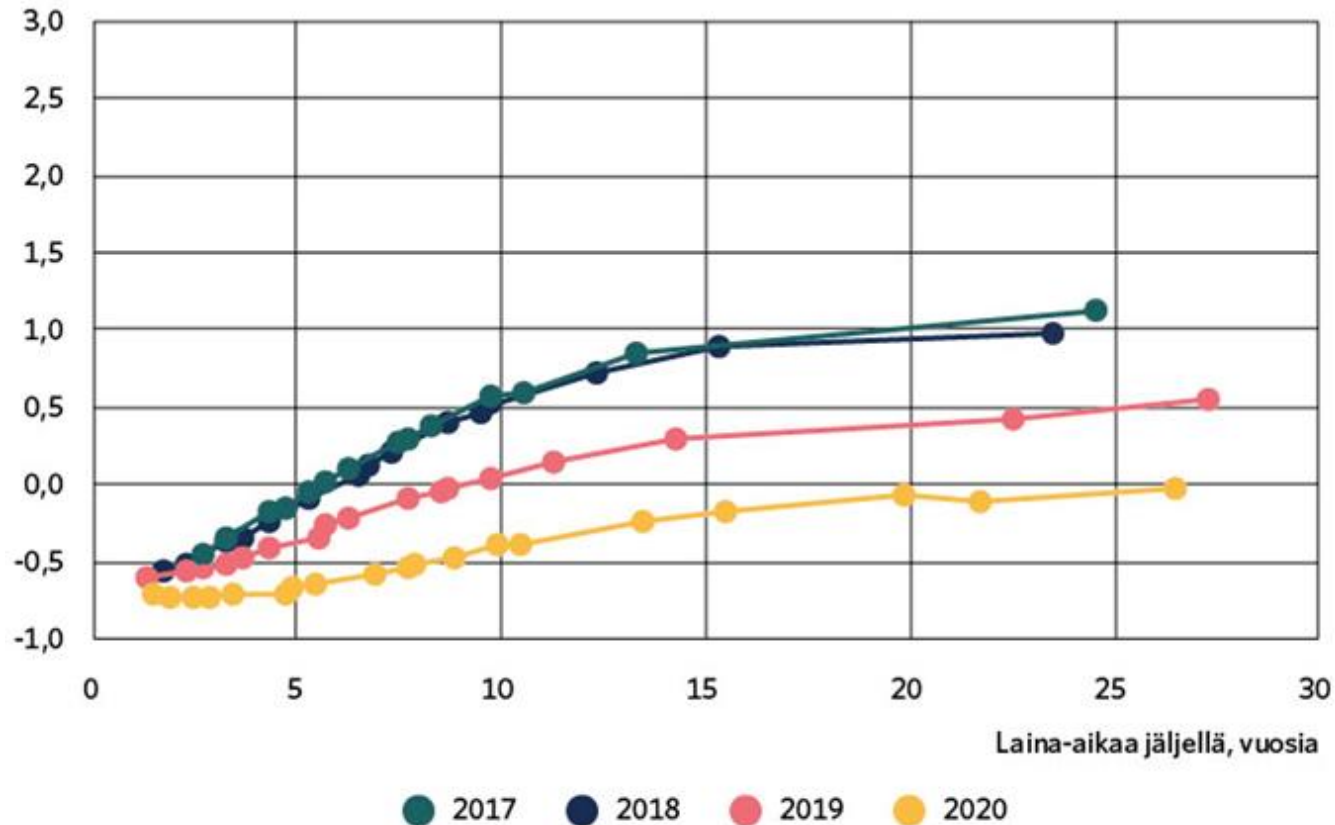
Valtion uusi lainanotto on aiempaa edullisempaa

Valtionvelan liikkeeseenlaskut 2000–2020 sekä liikkeeseenlaskujen toteutunut keskimääräinen korkotas (tuotto). Keskimääräinen korko on laskettu painotettuna keskiarvona niiden liikkeeseenlaskujen perusteella, joiden korkotiedot on julkaistu Valtiokonttorin internet-sivuilla. Liikkeeseenlaskutapojen ja velkakirjojen maturiteettien vaihtelun takia eri vuosien korkotiedot kuviossa eivät kuvasta keskenään saman pituisten velkojen korkoja. Vuoden 2020 tiedot ovat mukana 28.10. saakka. Lähde: Valtiokonttori, VTV.

Valtion pitkäaikaistenkin lainojen markkinakorot ovat painuneet alas

Valtion viitelainan korko, %

Suomen viitelainojen markkinakorkoja velkojen jäljellä olevien laina-aikojen mukaan, vuosien 2017, 2018 ja 2019 lopussa sekä lokakuun 2020 lopussa. Lähde: Suomen Pankki, VTV.

Kestävyystiekartta muodostaa perustaa velkasuhteen vakauttamiselle

- Matalan korkotason kesto ei tiedetä, mikä aiheuttaa kasvavan velan uudelleenrahoituskustannusten nousun riskin
- Lisäksi väestön ikääntyminen aiheuttaa riskejä menokehitykseen, joten velkasuhteen vakauttamistavoite on hyvin perusteltu
- Kestävyystiekarttaa tulisi tarkentaa
 - Toimenpiteet
 - Niiden vaikutukset julkiseen talouteen
- Tiekartassa tulisi varautua velkaskenaarioiden väistämättömään epävarmuuteen
 - Tiekartan yhteydessä olisi tarpeellista julkaista herkkyystarkasteluja velkasuhteen vakauttamiseen tarvittavan sopeutuksen määrästä
 - Olisi hyödyllistä määritellä toimintatavat tilanteisiin, jos (kun) tarvittavan sopeutuksen määrä ajan kuluessa muuttuu

Työllisyyden parantaminen tärkeää
kriisistä huolimatta - työllisyystoimien
julkistaloudelliset vaikutukset ovat vielä
vaatimattomia

On hyvä, että työllisyyden parantamisen tavoittelusta ei luovuttu koronakriisin takia

- Kriisin vaikutus julkiseen talouteen – erityisesti nopea julkinen velkaantuminen sekä työmarkkinavaikutukset – alleviivaavat eksplisiittisen työllisyystavoitteen tärkeyttä
- Budjettiriihen 2020 työllisyyskirjaus ja kestävyystiekartta eivät tällä hetkellä muodosta yhtenäistä kokonaisuutta
 - Vaikutusten aikajänne poikkeaa (2025 vs. 2029)
 - Velan vakauttamistavoitteen taustalla olevissa laskelmissa on jo mukana toimenpide, joka sisältyy budjettiriihen 2020 työllisyyskirjaukseen (eläkeputken ikärajan sopeuttava vaikutus on jo valmiiksi mukana velkakestävyyslaskelman perusrassassa)
 - 2 miljardin vahvistava vaikutus 80 000 lisätyöllisestä perustuu kokonaistaloudelliseen kestävyyslaskelmaan (+25 000 euroa per lisätyöllinen), kun taas varsinaiset mikrotaloudelliset vaikutusarviot tuottavat yleensä huomattavasti pienemmän arvion (+ 15 000 – 18 000 euroa per lisätyöllinen) → kestävyystiekartta perustuu optimisteen oletukseen

Työllisyystoimien vaikutukset vielä pieniä suhteessa julkisen talouden vahvistamisen tavoitteeseen

- Tarkastusviraston tekemän arvioinnin perusteella VM:n vaikutusarviot budjettiriihen työllisyystoimista ovat huolellisesti laadittuja, avoimien yksityiskohtien tuoma epävarmuus huomioiden.
 - Vaikutusarviointi rajoittuu kuitenkin lisätyöllisten määrään eikä kata toimien vaikutusta julkiseen talouteen, paitsi varhaiskasvatuksen maksujen alentamisen kohdalla.
- Arvioitaessa tähänastisia toimenpiteitä kokonaisuudessaan hyvin karkealla tasolla suhteessa kestävyystiekartan mukaiseen julkisen talouden vahvistamistavoitteeseen, vaikutukset ovat vielä vaatimattomia
 - Kokonaistaloudellisella tasolla arvioituna noin +86 – + 260 miljoonaa euroa
 - Mikrotaloudellisella tasolla arvioituna noin -9 - +130 miljoonaa euroa
 - Esitetyt VTV:n arviot eivät ole varsinaisia vaikutusarvioita vasta myöhemmin täsmentyvistä toimista, vaan julkistaloudellisten vaikutusten mittakaavaa havainnollistavia arvioita

Kiitos!

Tack!